

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

N Á L E Z

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 67/2017-39

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 30. mája 2017 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta a zo sudcov Jany Baricovej a Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], správkyne konkurznej podstaty [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátom [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], Advokátska kancelária, [REDAKOVANÉ], vo veci namietaného porušenia základného práva vlastníť majetok zaručeného čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na pokojné užívanie majetku zaručeného čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Košiciach č. k. 3 CoKR 1/2014-216 z 27. februára 2014 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ], správkyne konkurznej podstaty [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], na súdnu ochranu zaručené čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na spravodlivé súdne konanie zaručené čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Košiciach č. k. 3 CoKR 1/2014-216 z 27. februára 2014 p o r u š e n é b o l i .

2. Rozsudok Krajského súdu v Košiciach č. k. 3 CoKR 1/2014-216 z 27. februára 2014 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Košiciach je povinný uhradiť [REDACTED], správkyňu konkurznej podstaty [REDACTED], trovy konania v sume 284,08 € (slovom dvestoosemdesiatštyri eur a osem centov) na účet jej právneho zástupcu, [REDACTED], [REDACTED], do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti [REDACTED], správkyne konkurznej podstaty [REDACTED], nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 9. novembra 2015 doručená sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], správkyne konkurznej podstaty [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie základného práva vlastníť majetok zaručeného čl. 20 od. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na pokojné užívanie majetku zaručeného čl. 1 ods. 1 Dodatočného protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 3 CoKR 1/2014-216 z 27. februára 2014 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) z 29. júla 2015 v konaní sp. zn. 2 Obdo 37/2014.

2. Z predloženej sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľka ako správkyňa konkurznej podstaty spoločnosti [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „úpadca“ alebo „dlžník“), vystupovala ako žalovaná v konaní o vylúčenie nehnuteľnej veci zo súpisu majetku úpadcu vedenom pod sp. zn. 32 Cbi 9/2012 na Okresnom súde Košice I (ďalej len „okresný súd“) na základe návrhu [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „veriteľ“ alebo „žalobca“).

3. Okresný súd rozsudkom č. k. 32 Cbi 9/2012-174 z 26. septembra 2013 vylúčil spornú nehnuteľnosť (stavba autoservisu) zo súpisu majetku úpadcu. Poukázal na skutočnosť, že úpadca a veriteľ uzavreli 29. mája 2007 zmluvu o zabezpečení záväzku prevodom vlastníckeho práva k predmetnej nehnuteľnosti, a to do 30. decembra 2012, resp. do doby zaplatenia celej zabezpečovanej pohľadávky, ktorá spočívala v povinnosti úpadcu vrátiť pôžičky poskytnuté veriteľom fyzickým osobám (spoločníci úpadcu), s ktorými úpadca i veriteľ uzavreli 29. mája 2007 zmluvu o prevzatí uznaných dlhov. Ťnou úpadca prebral na seba dlhy pôvodných dlžníkov voči veriteľovi a uznal svoj dlh voči nemu „v celkovej výške istiny 47.402.000 Sk s príslušenstvom a tento sa zaväzuje zaplatiť v pravidelných mesačných splátkach so splatnosťou prvej splátky počnúc 30.5.2007, pričom celý dlh t. j. celá istina spolu so všetkým príslušenstvom má byť splatených najneskôr do 30.12.2012“. Následne úpadca uzavrel 1. decembra 2007 s veriteľom dohodu, v ktorej deklaroval, že „nie je schopný vrátiť dlh z poskytnutých pôžičiek vrátane jej príslušenstva v celom rozsahu a nevrátil by ich ani do 30.12.2012“, preto „sa zmluvné strany dohodli, že veriteľ uzavretím tejto Dohody zostáva výlučným vlastníkom budovy, ktorú nadobudol na základe Zmluvy o zabezpečení záväzku prevodom práva zo dňa 29.5.2007 a to bez akýchkoľvek tiarch a obmedzení jeho vlastníckeho práva“.

4. Vychádzajúc z popísaného skutkového stavu, okresný súd poukázal na stručnosť právnej úpravy zabezpečovacieho prevodu práva účinnej do 31. decembra 2007, ktorá „neriešila situáciu, čo s predmetom zabezpečenia záväzku prevodom práva v prípade, ak dlžník nesplní svoj záväzok riadne a včas“. Vyslovil názor, podľa ktorého „pred prijatím novej právnej úpravy bolo možné nadobudnutie vlastníckeho práva k predmetu zabezpečenia záväzku prevodom práva a teda nadobudnutie trvalého vlastníckeho práva“. Na základe zmluvy o zabezpečení záväzku prevodom vlastníckeho práva uzatvorenej 29. mája 2007 došlo rozhodnutím orgánu správy katastra zo 6. júna 2007 ku vkladu vlastníckeho práva v prospech veriteľa, preto po uzatvorení dohody z 1. decembra 2007 nebolo podľa názoru okresného súdu potrebné podávať ešte raz návrh na vklad vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností.

5. Okresný súd odkázal i na publikované právne názory legislatívno-právneho odboru Úradu geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky týkajúce sa spornej otázky,

podľa ktorých „zmluvy o zabezpečovacom prevode práva k nehnuteľnosti, ktoré vznikli (vklad bol povolený) do 1.1.2008, ale ešte nenastala splatnosť pohľadávky je potrebné posudzovať podľa súčasnej právnej úpravy. Zmluvy o zabezpečovacom prevode práva k nehnuteľnosti, ktoré vznikli do 1.1.2008 a aj nastala splatnosť pohľadávky sa riadia podľa predchádzajúcej právnej úpravy. To znamená, že veriteľ sa stáva vlastníkom bez ďalšieho právneho úkonu.“.

6. Sťažovateľkinu protiargumentáciu založenú na odkazoch na judikatúru českých súdov okresný súd neakceptoval, lebo „úprava zabezpečovacieho prevodu v Českej republike nie je úplne totožná s právnou úpravou inštitútu zabezpečovacieho prevodu v Slovenskej republike. Citované a poukazované časti z judikatúry sú vytrhnuté z kontextu bez chápania širších súvislostí zohľadňujúcich skutkovú, ako aj právnu individuálnosť daného prípadu. Je potrebné poukázať na skutočnosť, že žiaden z judikátov, na ktoré poukazovala žalovaná neprejednával situáciu po splatnosti celého dlhu, ešte pred zmenenými a výrazne doplneným znením inštitútu zabezpečenia prevodu práva od 1.1.2008 a na základe vzájomnej dohody veriteľa a dlžníka, že sa dohodli, že veriteľ si trvale ponechá predmet zabezpečovacieho práva.“.

7. Sťažovateľka podala proti rozsudku okresného súdu odvolanie, v ktorom navrhovala jeho zmenu v zmysle zamietnutia žaloby a navrhla tiež vysloviť absolútnu neplatnosť zmluvy o zabezpečení záväzku prevodom práva z 29. mája 2007. Formulovala právny názor, podľa ktorého „titulom, na základe ktorého bol na list vlastníctva... zapísaný žalobca je zabezpečovací prostriedok. Platná právna úprava v čase uzavretia Zmluvy a súdna prax to jasne potvrdzujú. Pri výklade zabezpečenia záväzku prevodom práva je potrebné mať na zreteli zmysel a účel daného inštitútu... Zmluva z 29.5.2007 je neplatným právnym úkonom..., pretože obchádza zákon a odporuje jeho účelu. Zmluva o zabezpečení záväzku prevodom práva ako zabezpečovací prostriedok nemôže obsahovať ustanovenia o trvalom nadobudnutí nehnuteľnosti, keďže takýto právny úkon by odporoval zákonu a obchádzal ho.“. Zdôraznila, že „zmluva,... v čl. IV bod 3. obsahuje ustanovenie, že pre prípad nesplnenia pohľadávky, ktorá je touto zmluvou zabezpečená, sa veriteľ stane trvalým vlastníkom nehnuteľnosti, čo je dojednanie o prepadnom zálohu, ktorý náš právny poriadok nepripúšťa a spôsobuje absolútnu neplatnosť tohto ustanovenia.“.

8. Napokon sťažovateľka dôvodila, že „*k prevodu vlastníckeho práva nemohlo dôjsť ani na základe dohody, ktorú uzavrel žalobca so žalovaným 1.12.2007. Dohoda, ktorou sa úpadca vzdal svojho vlastníckeho práva k nehnuteľnosti je bezpochyby právnym úkonom, ide v podstate o zmluvu nazvanú dohoda... Dohoda nebola nikdy predmetom vkladu do katastra nehnuteľností... Predmetom vkladu bola len Zmluva o zabezpečení záväzkov prevodom vlastníckeho práva, ktorá je ale zabezpečovacím prostriedkom, a jej hlavným znakom je dočasnosť... Dohoda uzavretá 1.12.2007 nie je spôsobilá z ohľadu Katastrálneho zákona na vklad vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností... Nakoľko žalobca v lehote troch rokov od uzavretia Dohody podľa § 47 Občianskeho zákonníka nepodal návrh na vklad vlastníckeho práva na základe Dohody, žalobca nenadobudol vlastnícke právo k nehnuteľnosti a platí, že zmluvné strany od predmetnej dohody odstúpili.*“.

9. Krajský súd rozsudkom č. k. 3 CoKR 1/2014-216 z 27. februára 2014 odvolaním napadnutý rozsudok okresného súdu potvrdil. Stotožnil sa so skutkovými i právnymi závermi okresného súdu, pričom zdôraznil, že „*v tomto prípade bola zmluva uzavretá 29.5.2007 a v tom istom roku sa celý záväzok stal splatným. Pri tomto zabezpečení záväzku sa prevádzalo vlastníctvo (na rozdiel od záložného práva). Z uvedených dôvodov sa žalobca v súlade s vtedy platnou právnou úpravou stal vlastníkom predmetných nehnuteľností... Žalovaná v odvolaní v podstate len opakuje dôvody, ktoré už uviedla pred súdom prvého stupňa a na ktoré správne reagoval v odôvodnení rozsudku súd prvého stupňa... Na záver treba poznamenať, že žalovaná bez akýchkoľvek dokladov pochybuje o tom, či skutočne došlo k poskytnutiu pôžičiek, a teda či nešlo o fiktívne pôžičky. Právne závery súdu prvého stupňa sú absolútne správne.*“.

10. Odvolací rozsudok krajského súdu napadla sťažovateľka dovolaním. Jeho prípustnosť založila na vade podľa § 237 ods. 1 písm. f) zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky súdny poriadok“), pretože „*odôvodnenie napadnutého rozsudku jej ako účastníčke konania nedovoľuje posúdiť, ako súd vyložil a aplikoval zákon, akými úvahami sa spravoval pri svojom rozhodovaní vo veci samej, ako sa vysporiadal s návrhmi a argumentáciou v podanom*

odvolaní“. Argumentovala aj nesprávnym právnym posúdením veci zo strany krajského súdu.

11. Najvyšší súd uznesením z 29. júla 2015 v konaní sp. zn. 2 Obdo 37/2014 dovolanie sťažovateľky odmietol, keď dospel k záveru, podľa ktorého *„postupom odvolacieho súdu nedošlo k odňatiu možnosti účastníkom konania konať pred súdom...“*. K namietanému nesprávnemu právnemu posúdeniu veci potom najvyšší súd už len štandardne odkázal na stabilný právny názor, podľa ktorého tento spôsobilý dovolací dôvod nezakladá prípustnosť podaného dovolania.

12. V sťažnosti doručenej ústavnému súdu sťažovateľka na podklade rekapitulácie skutkových okolností prípadu i relevantnej judikatúry o odôvodňovaní rozhodnutí všeobecných súdov kritizuje, že *«odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia konštatuje, že sa stotožňuje s argumentmi uvedenými v rozhodnutí súdu prvého stupňa, a ďalej prezentuje svoj právny názor, avšak bez uvedenia akýchkoľvek argumentov, že podľa právnej úpravy platnej a účinnej do 31. 12. 2007 sa pri zabezpečení záväzku, na rozdiel od záložného práva, prevádzalo vlastníctvo, a teda veriteľ sa stal vlastníkom predmetnej nehnuteľnosti... Okresný súd a v nadväznosti naň i súd odvolací a dovolací sa stotožnili s právnym názorom, že ak od 1. 1. 2008 zákon výslovne stanovil, že veriteľ nenadobudne právo, ktoré bolo naň dočasne prevedené, použitím výkladového pravidla argumentum a contrario možno dovodiť, že pred 31. 12. 2007 to možné bolo... takéto odôvodnenie súdu nemožno považovať za postačujúce pre odôvodnenie tak zásadného dôsledku, akým je strata vlastníckeho práva... Súd prvého stupňa, a v nadväznosti naň ani odvolací súd, však neobjasňujú, prečo sú tvrdenia a argumenty sťažovateľky nesprávne, a ako dospeli k svojim právnym záverom, len svojvoľne konštatujú, že je to tak, ako tvrdia a uzavierajú ony... na odôvodnenie súdneho rozhodnutia sú kladené nároky nie len formálne (aby rozhodnutie malo „akési“ odôvodnenie), ale i nároky materiálne, teda aby odôvodnenie súdneho rozhodnutia malo i určité vlastnosti (konzistentnosť, logickosť, presvedčivosť, úplnosť – reagovanie na všetky podstatné argumenty prednesené stranami)... Súd prvého stupňa, ako aj súd odvolací v svojich rozhodnutiach len prezentujú isté tvrdenia bez toho, aby uviedli ako k týmto záverom dospeli.»*

13. Podľa sťažovateľky okresný súd ani krajský súd „v svojich rozhodnutiach nezdôvodnili, aký význam malo v okolnostiach daného prípadu uzatvorenie Dohody zo dňa 1. 12. 2007, na základe ktorej mal veriteľ nadobudnúť vlastnícke právo k predmetnej stavbe. Ak bol veriteľ presvedčený, že sa vlastníkom uvedenej stavby stal už na základe Zmluvy, nemohli následne na neho dlžníci už vlastnícke právo previesť... Jediným logickým dôvodom pre uzatvorenie takejto zmluvy bola, podľa názoru sťažovateľky skutočnosť, že veriteľ si bol vedomý, že nadobudnutie vlastníckeho práva k stavbe na základe zmluvy nemá v danom prípade trvalý charakter. Ani jeden zo súdov sa však s touto skutočnosťou nevysporiadal.“.

14. K argumentácii okresného súdu i krajského súdu o nepoužiteľnosti súdnej judikatúry, na ktorú sťažovateľka v základnom konaní poukazovala, uvádza, že „v odvolaní preukázala, že právna úprava tohto inštitútu bola v relevantnom čase totožná s právnou úpravou platnou v Slovenskej republike. Na uvedení skutočnosť odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia vôbec nereagoval,... Podľa názoru sťažovateľky, však postupoval odvolací súd svojvoľne a v rozpore s ustanoveniami ust. § 219 O. s. p., nakoľko, ak sťažovateľka vyvrátila v odvolaní tvrdenie resp. závery súdu prvého stupňa, mal súd odvolací na túto skutočnosť reagovať, a vysvetliť, prečo sa napriek skutočnostiam uvádzaným sťažovateľkou v odvolaní stotožňuje so závermi a argumentáciou súdu prvého stupňa.“.

15. Sťažovateľka tiež „poukazuje na konštatovanie odvolacieho súdu o tom, že bez akýchkoľvek dôkazov pochybuje o reálnosti poskytnutých pôžičiek, pričom táto skutočnosť by mohla mať zásadný význam pre posúdenie platnosti Zmluvy. Dovolíme si poukázať na skutočnosť, že sťažovateľka ako žalovaná nebola povinná preukazovať existenciu pôžičky..., a spochybnenie tejto skutočnosti je jej právom najmä v kontexte, ak veriteľ ako žalobca vyplatenie peňažných prostriedkov dlžníkom nepreukázal tak, ako mu to vyplýva z ust. § 120 O. s. p.... Obsahom námietky sťažovateľky, teda že nedošlo k preukázaniu faktu, že nešlo o fiktívne pôžičky, opäť odvolací súd, ani súd prvého stupňa sa vôbec nezaoberali.“.

16. Ústavný súd podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom

súde“) uznesením č. k. III. ÚS 67/2017-11 zo 14. februára 2017 prijal sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie, a to v časti namietaného porušenia označených základných práv a práv podľa dohovoru a dodatkového protokolu odvolacím rozsudkom krajského súdu. Vo zvyšnej časti (smerujúcej proti uzneseniu najvyššieho súdu) sťažnosť sťažovateľky odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

17. Následne ústavný súd 15. marca 2017 vyzval krajský súd na vyjadrenie sa k vecnej stránke sťažnosti, na zaslanie dotknutého súdneho spisu a na stanovisko k možnému upusteniu od ústneho pojednávania vo veci.

18. Krajský súd doručil 10. apríla 2017 ústavnému súdu vyjadrenie, v ktorom súhlasil s upustením od ústneho pojednávania o sťažnosti. Pokiaľ ide o vecnú stránku sťažnosti, zdôraznil, že úpadca svoj záväzok zo zmluvy o zabezpečení záväzku prevodom vlastníckeho práva k nehnuteľnosti uzavretej 29. mája 2007 *„nesplnil a nebol schopný splniť, a preto 1.12.2007 uzavrel dohodu, ktorou v podstate len potvrdil svoju neschopnosť zaplatiť dlh a táto dohoda neznamenalá podklad pre vznik jeho vlastníckeho práva. Podľa práva platného do 31.12.2007 vlastnícke právo v takomto prípade prešlo zo zákona na žalobcu. Súd je totiž viazaný zákonom a nemožnosť aplikovať judikatúru označenú žalovanou bola odôvodnená súdom prvej inštancie, s ktorou sa stotožnil i odvolací súd. Treba poznamenať, že vlastnícke právo neprešlo na žalobcu na základe zmluvy z 1.12.2007, ale na základe uzavretej zmluvy zo dňa 29.5.2007.“*.

19. Krajský súd tiež uviedol, že sťažovateľka *„vo svojich podaniach iba pochybovala o tom, či skutočne došlo k poskytnutiu pôžičiek, avšak na svoje pochybnosti o poskytnutí pôžičiek nepredložila žiaden dôkaz. Za takejto situácie odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu je v súlade s vtedy platným ustanovením § 219 ods. 2 O. s. p. a túto skutočnosť konštatuje aj Najvyšší súd SR... V danom prípade žiadnym spôsobom nemohlo dôjsť k odňatiu možnosti účastníka konať pred súdom, pretože rozsudok súdu prvej inštancie tvorí s rozsudkom odvolacieho súdu jeden celok.“*.

20. Vyjadrenie najvyššieho súdu zaslal ústavný súd 11. apríla 2017 právnenému zástupcovi sťažovateľky s možnosťou zaujať k nemu stanovisko.

21. V stanovisku doručenom ústavnému súdu 3. mája 2017 sťažovateľka prostredníctvom právneho zástupcu vyjadrila súhlas s upustením od ústneho pojednávania vo veci. K veci samej opätovne zvýraznila, že zmluva o zabezpečení záväzku prevodom vlastníckeho práva k nehnuteľnosti uzavretá 29. mája 2007 „neobsahuje... esenciálne náležitosti. Chýba v nej uhradzovacia klauzula, ako jedna z podstatných náležitostí zmluvy o zabezpečení záväzku prevodom vlastníckeho práva. Predmetná Zmluva o zabezpečení záväzku prevodom vlastníckeho práva sa javí ako právny úkon obchádzajúci zákon, je neurčitou. Vady ktorými trpí... ju robia absolútne neplatnou. K tejto argumentácii sťažovateľky súdy... nezaujali žiadne stanovisko okrem konštatovania, že ňou trvalo prešlo vlastnícke právo k nehnuteľnosti na žalobcu, bez odôvodnenia.“.

22. K odmietnutiu konajúcich súdov inšpirovať sa súvisiacou súdnou judikatúrou „s ohľadom na rozdielnosť právnych úprav“ sťažovateľka nástojí, že «preukázala totožnosť právnych úprav v ust. § 553 v oboch civilných kódexoch v znení účinnom do 31.12.2007. Poukázala nielen na judikatúru českých súdov a to najmä na rozsudok veľkého senátu NS ČR 31 Odo 495/2006, rozsudok NS ČR 33 Odo 188/2005, ale aj na rozhodovaciu prax Najvyššieho súdu SR a to na rozhodnutia napr. 5 Cdo 208/2010, 1 Cdo 58/2008, 2M Cdo 2/2006... ako i nález Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 342/2010. Všetky uvedené rozhodnutia boli vydané pri rozhodovaní o neplatnosti zmlúv o zabezpečení záväzku prevodom vlastníckeho práva podľa právnej úpravy účinnej do 31.12.2007. Zhodne uvádzajú, že náš právny poriadok nepozná prepadný záloh. V dôsledku absencie podstatnej náležitosti zmluvy vzťahujúcej sa k podmienenosti prevodu práva z dlžníka na veriteľa za účelom zabezpečenia splnenia pohľadávky veriteľovi tzv. uhradzovacej funkcie tohto inštitútu rozhodli v prejednávanych veciach o absolútnej neplatnosti zmlúv, poukazujúc zhodne na ust. § 37 a § 39 OZ. Najvyšší súd SR v rozhodnutí 5 Cdo 208/2010 navyše uviedol: „Absolútne neplatný právny úkon nespôsobí právne následky ani v prípade, ak na jeho základe už bolo kladne rozhodnuté o vklade vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností.“».

23. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa

s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

24. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy) a práva na spravodlivé súdne konanie (čl. 6 ods. 1 dohovoru)

25. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde...

26. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...

27. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhadu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

28. Podstatou argumentácie sťažovateľky v odvolaní proti prvostupňovému rozsudku okresného súdu i v sťažnosti doručenej ústavnému súdu bolo tvrdenie o absolútnej neplatnosti zmluvy o zabezpečovacom prevode práva k nehnuteľnosti z 29. mája 2007, ktorú medzi sebou uzavreli veriteľ a dlžník (v tom čase ešte nebol úpadcom). Absolútna neplatnosť mala vyplývať z dojednania obsiahnutého v predmetnej zmluve, podľa ktorého „prevádzajúci prevádza na nadobúdateľa vlastnícke právo k budove na zabezpečenie

zabezpečovanej pohľadávky nadobúdateľa na dohodnutú dobu zabezpečenia a to do 30.12.2012 resp. do doby zaplatenia celej zabezpečovanej pohľadávky veriteľa – nadobúdateľa, pokiaľ sa tak stane pred 30.12.2012. V prípade, že zabezpečovaná pohľadávka... v celom rozsahu nadobúdateľovi najneskôr do 30.12.2012 riadne zaplatená nebude, zostáva nadobúdateľ po 30.12.2012 výlučným vlastníkom budovy a to bez akýchkoľvek právnych obmedzení.“.

29. Sťažovateľka k tomu v sťažnosti čiastkovo namieta, že *„odvolací súd... neprihliadol ani k samotnej judikatúre, ktorá podporovala tvrdenia sťažovateľky o neplatnosti zmluvy“.* V stanovisku k vyjadreniu krajského súdu potom dodala, že v prechádzajúcom odseku citované ustanovenie *„zodpovedá prepadnému zálohu, ktorý náš právny poriadok nepozná a nepoznal ani podľa právnej úpravy účinnej do 31.12.2007“.*

30. Krajský súd na odvolávku sťažovateľky na stabilnú súdnu judikatúru reagoval tak, že sa stotožnil s postojom okresného súdu, ktorý odmietnutie predmetného argumentu založil na tvrdení o odlišnosti právnej úpravy v Českej republike, ako aj odlišnosti skutkového pozadia judikátov zvýrazňovaných sťažovateľkou.

31. Z uvedených dôvodov sa ústavný súd po preštudovaní sťažnosti i vyjadrení účastníkov konania zameril na skúmanie dôvodnosti argumentov krajského súdu (resp. okresného súdu), na ktorých založil záver o nepoužiteľnosti dotknutej judikatúry všeobecných súdov. K imanentným znakom právneho štátu totiž neodmysliteľne patrí aj princíp právnej istoty (napr. PL. ÚS 36/95), ktorého súčasťou je i požiadavka, aby sa na určitú právne relevantnú otázku pri opakovaní v rovnakých podmienkach dala rovnaká odpoveď (napr. I. ÚS 87/93, PL. ÚS 16/95 a II. ÚS 80/99). Diametrálne odlišná rozhodovacia činnosť všeobecného súdu o tej istej právnej otázke za rovnakej alebo analogickej skutkovej situácie, pokiaľ ju nemožno objektívne a rozumne odôvodniť, je ústavne neudržateľná (m. m. PL. ÚS 21/00, PL. ÚS 6/04, III. ÚS 328/05). Práve popísané požiadavky vyjadrujúce objektívne povinnosti všeobecných súdov ako orgánov verejnej moci sú inkorporované v subjektívnom práve sťažovateľky garantovanom čl. 46 ods. 1 ústavy, teda v jej základnom práve na súdnu ochranu.

32. Vo veci sp. zn. 1 Cdo 48/2010 najvyšší súd rozhodoval o dovolaní proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bola zmluva o zabezpečovacom prevode vlastníckeho práva k nehnuteľnosti vyhodnotená ako absolútne neplatná, pretože úprava v nej obsiahnutá nemala dočasný a zabezpečovací charakter. Veriteľ si v tejto zmluve totiž vymienil právo ponechať si vlastníctvo k predmetnej nehnuteľnosti a súčasne povinnosť dlžníka strpieť nemožnosť opätovného zápisu vlastníckeho práva k tejto nehnuteľnosti v prípade, že k splneniu záväzku z úverovej zmluvy nedôjde včas. Na základe uvedených zistení odvolací súd považoval celú zmluvu o zabezpečovacom prevode práva za absolútne neplatnú. Na základe dovolania najvyšší súd najprv konštatoval, že „až do novely Občianskeho zákonníka vykonanej zákonom č. 568/2007 Z. z. bola úprava zabezpečovacieho prevodu práva veľmi kusá (stručná)“, a preto „výklad zabezpečenia záväzku prevodom práva, ktorý bol obsiahnutý v jedinom ustanovení Občianskeho zákonníka - § 553, treba urobiť so zreteľom na zmysel a účel daného ustanovenia“. Následne najvyšší súd zdôraznil, že sa jedná o inštitút zabezpečovací, a tak je preň „charakteristická akcesorita a subsidiarita, sleduje osud zabezpečenej pohľadávky a jeho uhradovací mechanizmus prichádza do úvahy až vtedy, ak sa zabezpečená pohľadávka riadne a včas nesplní“. Meritórne potom najvyšší súd judikoval, že „so zreteľom na stručné vymedzenia daného inštitútu v jeho pôvodnej podobe, ako bol zavedený do Občianskeho zákonníka novelou – zákonom č. 509/1991 Zb., a doterajší výklad treba uzavrieť, že písomná zmluva podľa citovaného § 553 musí jednoznačne určovať: • zmluvné strany (účastníkov zmluvy); • záväzok, ktorý je zabezpečovaný; • majetkové právo dlžníka, ktoré sa prevádza; • že zmluvu uzatvárajú účastníci ako zmluvu o zabezpečovacom prevode práva, t.j. že tu ide iba o podmienený prevod práva z dlžníka na veriteľa za účelom zabezpečenia splnenia pohľadávky veriteľovi s rozvázovacou podmienkou, ktorá sa uplatní pri uspokojení zabezpečenej pohľadávky plnením tak, že právny úkon, ktorým bolo prevedené právo stráca účinnosť a právo v rozsahu, v akom bolo prevedené, prechádza späť na dlžníka (prevod práva na veriteľa tak zo zákona zaniká); • ako sa zmluvné strany vysporiadajú v prípade, že dlžník zabezpečenú pohľadávku veriteľovi riadne a včas neuhradí (dohodu riešiacu tzv. uhradzovaciú funkciu tohto inštitútu).

Absencia niektorej z týchto podstatných (esenciálnych) zložiek alebo jej rozpor so zákonom má vždy za následok absolútnu neplatnosť celej zmluvy o zabezpečovacom

prevode práva (§ 39, § 553 Občianskeho zákonníka). V súvislosti s dohodou účastníkov ohľadne uhradovacej funkcie zabezpečovacieho prevodu práva treba zdôrazniť, že v rozpore s ustanovením § 553 Občianskeho zákonníka je i také dojednanie, podľa ktorého sa veriteľ v prípade omeškania dlžníka s úhradou zabezpečenej pohľadávky bez ďalšieho (alebo na základe svojho jednostranného právneho úkonu) stane trvalým vlastníkom prevedeného majetku pri súčasnom zániku zabezpečenej pohľadávky, teda obdoba dojednania o tzv. prepadnom zálohu, čo je práve daný prípad (k tzv. prepadnému zálohu porovnaj napr. rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 M Cdo 2/2006 publikované v časopise Zo súdnej praxe pod č. 61/2009, m. m. tiež R 20/2006).“.

33. V konaní sp. zn. 5 Cdo 208/2010 sa zas najvyšší súd v dovolacom konaní stotožnil s posúdením spornej zmluvy o zabezpečovacom prevode práva odvolacím súdom, pretože v nej „*absentujú podstatné náležitosti, viažuce sa k predmetu tohto právneho úkonu z hľadiska... určenia spôsobu, ktorým by sa mala naplniť uhradovacia funkcia zaisťovaného prevodu práva, resp. akým spôsobom sa má vykonať speňaženie zaisteného prevodu práva a v akom rozsahu má právo dlžník na vyplatenie rozdielu*“.

34. Aj Najvyšší súd Českej republiky v rozsudku veľkého senátu občianskoprávneho a obchodného kolégia v konaní sp. zn. 3 Odo 495/2006 z 15. októbra 2008 zdôraznil, že „*sankcí absolutní neplatnosti (dle § 39 obč. zák.) bude stíženo takové ujednání o zajišťovacím převodu vlastnického práva, podle kterého sice byla sjednána rozvazovací podmínka (pro případ řádného a včasného splnění zajištěné pohledávky), avšak prodlení dlužníka s řádným a včasným splněním zajištěné pohledávky má přivodit ten následek, že se věřitel bez dalšího stane (při současném zániku zajištěné pohledávky) trvalým vlastníkem převedeného majetku*“. Pritom argument okresného súdu (stotožnil sa s ním aj krajský súd) o nepoužitelnosti judikatúry českých súdov kvôli odlišnosti právnej úpravy je podľa názoru ústavného súdu nedôvodný. V čase uzatvárania spornej zmluvy (29. mája 2007) bola právna úprava zabezpečovacieho prevodu práva v Českej republike totožná s reguláciou obsiahnutou v § 553 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení v tom období účinnom (ďalej len „Občiansky zákonník“), identická bola i všeobecná právna úprava platnosti právnych úkonov. Preto niet dôvodu na záver o nepoužitelnosti judikatúry českých

súdob, zvlášť tej, ktorá je s ohľadom na povahu rozhodovacieho telesa (veľký senát) zjavne motivovaná precedenčnou ambíciou.

35. Základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu je, ako už bolo uvedené pod bodom 31, s ohľadom na okolnosti prípadu i sťažnostnú argumentáciu stelesnené v požiadavke rešpektovania právnej istoty, konkrétne v požiadavke, aby sa na určitú právne relevantnú otázku pri opakovaní v rovnakých podmienkach dala rovnaká odpoveď.

36. Krajskému súdu (ani okresnému súdu) nemožno podľa názoru ústavného súdu vytknúť nedostatočné odpovede na argumentáciu sťažovateľky založenú na odkazoch na stabilizovanú súdnu judikatúru. Okresný súd na tieto dôvody reagoval a vysvetlil, prečo ich pri posudzovaní sťažovateľkinej kauzy nepoužil. Krajský súd sa potom s jeho názorom stotožnil, čo § 219 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku v tom čase pripúšťal. Sťažnostné námietky o nedostatočnosti odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu tak ústavný súd nepovažuje za dôvodné.

37. Odlišný pohľad sa však núka na vecnú stránku dôvodov, ktoré viedli krajský súd k odmietnutiu aplikácie sťažovateľkou navrhovanej súdnej judikatúry.

38. Zmluva uzavretá 29. mája 2007 medzi veriteľom a dlžníkom obsahovala dojednanie, podľa ktorého *„v prípade, že zabezpečená pohľadávka... v celom rozsahu nadobúdateľovi najneskôr do 30.12.2012 riadne zaplatená nebude, zostáva nadobúdateľ po 30.12.2012 výlučným vlastníkom budovy a to bez akýchkoľvek právnych obmedzení“*.

39. Spoločným menovateľom rekapitulovanej súdnej judikatúry je záver, podľa ktorého pre platnosť zmluvy o zabezpečovacom prevode práva je vzhľadom na veľmi stručnú právnu úpravu vždy potrebné dôsledne skúmať účel konkrétnej posudzovanej zmluvy. Preto *„v rozpore s ustanovením § 553 Občianskeho zákonníka je i také dojednanie, podľa ktorého sa veriteľ v prípade omeškania dlžníka s úhradou zabezpečenej pohľadávky bez ďalšieho (alebo na základe svojho jednostranného právneho úkonu) stane trvalým vlastníkom prevedeného majetku pri súčasnom zániku zabezpečenej pohľadávky“* (najvyšší súd vo veci sp. zn. 1 Cdo 48/2010).

40. Podľa názoru ústavného súdu odmietnutie sťažovateľkou predkladanej stabilnej judikatúry okresným súdom a následne i krajským súdom bolo nedôvodné. Hlavným motívom tejto judikatúry je právny záver citovaný v predchádzajúcom odseku. Nejde primárne o záver skutkový, ale o záver právny, zohľadňujúci iba také skutkové okolnosti (popísaná podoba konkrétneho zmluvného dojednaní), ktoré charakterizovali aj prípad sťažovateľky. Z uvedených dôvodov je irelevantný záver okresného súdu (krajský súd sa s ním stotožnil), podľa ktorého *„citované a poukazované časti z judikatúry sú vytrhnuté z kontextu bez chápania širších súvislostí zohľadňujúcich skutkovú, ako aj právnu individuálnosť daného prípadu“*.

41. Rovnako nemožno akceptovať postoj okresného súdu (nadväzne naň i krajského súdu), podľa ktorého *„žiaden z judikátov, na ktoré poukazovala žalovaná neprejednával situáciu po splatnosti celého dlhu, ešte pred zmenenými a výrazne doplneným znením inštitútu zabezpečenia prevodu práva od 1.1.2008 a na základe vzájomnej dohody veriteľa a dlžníka, že sa dohodli, že veriteľ si trvale ponechá predmet zabezpečovacieho práva“*. Takto poňatý pohľad sa pokúša vykresliť odlišnosť sťažovateľkinej veci kvôli obsahu dohody uzavretej 1. decembra 2007, vôbec však nereflektuje problém (ne)platnosti samotnej zmluvy z 29. mája 2007, ktorá obsahovala ustanovenie judikatúrou kritizované.

42. Na podklade uvedených dôvodov ústavný súd vyhodnotil, že okresný súd i krajský súd bez akceptovateľných dôvodov nerešpektovali ustálenú judikatúru všeobecných súdov týkajúcu sa posudzovania dojednaní obsiahnutého v zmluve z 29. mája 2007, podľa ktorého sa mal veriteľ pre prípad nesplnenia zabezpečeného dlhu stať trvalým vlastníkom predmetu zabezpečenia. Stabilizovaná súdna judikatúra poukazuje na rozpor takého zmluvného dojednaní s prioritným účelom zabezpečovacieho prostriedku regulovaného v § 553 Občianskeho zákonníka, a tým aj na jeho rozpor s § 39 Občianskeho zákonníka. Dôvody, ktoré okresný súd sformuloval a krajský súd ich akceptoval, sú nepriliehavé a skonštruované tak, aby bola naplnená formálna požiadavka pre odklon od stabilnej rozhodovacej praxe. Podľa názoru ústavného súdu však preskúmaným dôvodom všeobecných súdov konajúcich v sťažovateľkinej veci chýbal materiálny základ, preto nemohli slúžiť ako prípustný dôvod pre odchýlenie sa od stabilizovanej súdnej judikatúry. Použitím týchto dôvodov krajský súd narušil legitímne očakávania

sťažovateľky, jej právnu istotu a v dôsledku toho zasiahol do jej základného práva na súdnu ochranu garantovaného čl. 46 ods. 1 ústavy i do jej práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

43. Intenzitu zásahu do základného práva sťažovateľky zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy a i do jej práva garantovaného čl. 6 ods. 1 dohovoru podstatne zvýrazňuje i druhý problémový faktor identifikovaný ústavným súdom pri prieskume napadnutého rozhodnutia krajského súdu.

44. Ústavný súd je nezávislým orgánom ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy), pri uplatnení svojej právomoci podľa čl. 127 ods. 1 ústavy nemôže materiálne nahrádzať hodnotenie dôkazov vykonané všeobecnými súdmi, ktorých sústava je od ústavného súdnictva oddelená na báze ústavnej regulácie. Tomu zodpovedá aj stabilne judikovaný právny názor, podľa ktorého skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak sú zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/01).

45. A contrario teda ústavný súd výnimočne, za splnenia podmienok uvedených v judikatúre citovanej v predchádzajúcom odseku môže hodnotenie dôkazov vykonané všeobecnými súdmi podrobiť svojej právomoci podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, avšak výlučne v rovine kasačného prieskumu. Inak by sa ústavný súd v konaní o tzv. ústavnej sťažnosti dostával do pozície ďalšej inštancie všeobecného súdnictva, čo ústava nedovoľuje.

46. V popísaných rámcoch sa ústavný súd zamerlal na hodnotenie dôkazov krajským súdom. Nielen zákonná, ale aj ústavná kvalita civilného súdneho konania sa totiž podstatným spôsobom prejavuje v hodnotení dôkazov konajúcim všeobecným súdom, ktoré musí zodpovedať § 191 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (v čase rozhodovania krajského súdu a okresného súdu § 132 Občianskeho súdneho poriadku). Uvedené ustanovenie upravuje zásadu voľného hodnotenia dôkazov, ktorá napriek pomenovaniu nevytvára všeobecnému súdu priestor pre ľubovoľné (svojvoľné) hodnotenie dôkazov. Práve prípadná svojvôľa v procese hodnotenia dôkazov je

nežiaducim prvkom v súdnom konaní, ktorý zakladá nielen rozpor postupu a naň nadväzujúceho súdneho rozhodnutia so zákonom, ale aj so základným právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, lebo svojvôľa konajúceho súdu je hrubým narušením spravodlivostnej kvality a objektivity súdneho rozhodovania (I. ÚS 211/2012, III. ÚS 90/2015).

47. V posudzovanej veci krajský súd riešil skutkový stav vyznačujúci sa uzavretím zmluvy o zabezpečovacom prevode práva 29. mája 2007, v ktorej sa splatnosť zabezpečovanej pohľadávky určila k 30. decembru 2012, ako aj uzavretím „Dohody“ z 1. decembra 2007, v ktorej dlžník (ako strana zmluvy uzavretej 29. mája 2007) s predstihom piatich rokov pred pôvodne dojednaným termínom splatnosti vyhlásil, že *„nie je schopný vrátiť dlh z poskytnutých pôžičiek vrátane jej príslušenstva v celom rozsahu a nevrátil by ich ani do 30.12.2012“*.

48. Z hľadiska hodnotenia okolností, ktoré vyšli počas konania najavo, je rovnako neprehliadnuteľnou skutočnosť, že pôvodní dlžníci z poskytnutých pôžičiek boli spoločníkmi a konateľmi úpadcu. Prevzatie uznaných dlhov z pôžičiek sa teda realizovalo zmluvne medzi [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] ako fyzickými osobami (pôvodní dlžníci) a úpadcom (nový dlžník), ktorého spoločníkmi a konateľmi v tom čase boli tie isté fyzické osoby. Pri takomto prevzatí dlhu došlo navyše aj k jeho uznaniu, čo má nepochybne vplyv na rozloženie dôkazného bremena pri prípadnom spochybňovaní existencie hlavného záväzkovo-právneho vzťahu (pôžičky).

49. Okresný súd a krajský súd pri hodnotení dôkazov venovali pozornosť tomu, či k prevodu vlastníckeho práva na veriteľa došlo a či k nemu došlo už zmluvou z 29. mája 2007. Rovnako analyzovali katastrálne súvislosti realizácie zmluvných vzťahov. To sú však otázky sekundárneho významu z pohľadu vyhodnotenia argumentácie sťažovateľky spochybňujúcej platnosť zmluvy z 29. mája 2007. Povinnosť konajúceho všeobecného súdu plynúca zo zásady voľného hodnotenia dôkazov, a to povinnosť prihliadnúť starostlivo na všetko, čo vyšlo za konania najavo (§ 132 Občianskeho súdneho poriadku), pritom nemôže byť v prostredí civilného procesu vyznačujúceho sa zásadou formálnej pravdy interpretovaná ako povinnosť súdu ignorovať takú možnosť hodnotenia vykonaných

dôkazov, ktorú účastník konania explicitne v konaní nepredniesol. Napokon, na absolútnu neplatnosť zmluvy (právneho úkonu), a teda nepochybne aj skutkových okolností plynúcich z riadne vykonaného dokazovania a vedúcich k jej vysloveniu, je konajúci všeobecný súd povinný prihliadať ex offio.

50. Ak teda okresný súd i krajský súd s ohľadom na ustálenú judikatúru týkajúcu sa (ne)platnosti zmlúv o zabezpečovacom prevode práva boli povinné skúmať účel zmluvy z 29. mája 2007 i jej jednotlivých ustanovení, rešpektujúc zásadu voľného hodnotenia dôkazov, nepochybne tak boli povinné robiť so zreteľom na obsah a časové okolnosti uzavretia „Dohody“ z 1. decembra 2007, ako aj na personálne prepojenia pôvodných dlžníkov a úpadcu ako nového dlžníka, ktorému svedčalo vlastnícke právo k predmetu zabezpečenia. Ústavný súd si uvedomuje, že tieto skutočnosti nemusia byť všeobecným súdom samy osebe vyhodnotiteľné ako také, ktoré spochybňujú účel spornej zmluvy z 29. mája 2007, a tým aj jej platnosť. Ústavou vyžadovaná kvalita súdnej ochrany si však prostredníctvom zásady voľného hodnotenia dôkazov vyžaduje, aby všeobecný súd k týmto okolnostiam prihliadol a pojal ich do komplexného vyhodnotenia skutkového obrazu prerokúvanej kauzy. To okresný súd i krajský súd ignorovali.

51. Z citovanej stabilizovanej judikatúry všeobecných súdov vyplýva, že pri rešpektovaní právnej istoty sťažovateľky malo byť už samotné ustanovenie zmluvy z 29. mája 2007, podľa ktorého „*V prípade, že zabezpečovaná pohľadávka... v celom rozsahu nadobúdateľovi najneskôr do 30.12.2012 riadne zaplatená nebude, zostáva nadobúdateľ po 30.12.2012 výlučným vlastníkom budovy a to bez akýchkoľvek právnych obmedzení*“, vyhodnotenú ako neplatnú. Ak však po pol roku od uzavretia zabezpečovacej zmluvy a súčasne päť rokov pred pôvodne dojednanou dobou splatnosti celého dlhu nový dlžník (u ktorého spoločníkmi a konateľmi boli pôvodní dlžníci) vyhlásil, že dlh v stanovenej dobe nespláti, a preto sa veriteľ stáva výlučným vlastníkom predmetu zabezpečenia, významne to dopĺňa skutkový obraz prerokúvanej veci z hľadiska posúdenia danosti zabezpečovacieho účelu zmluvy z 29. mája 2007, a tým aj jej platnosti ako celku (§ 39 Občianskeho zákonníka). Dohoda z 1. decembra 2007 uzavretá v čase, keď už novelizácia Občianskeho zákonníka explicitne formulujúca požiadavky na obsah zmluvy o zabezpečovacom prevode práva bola platná (ale ešte neúčinná), sa takto dostáva

do pozície účelového vyhlásenia motivovaného iba snahou zabrániť v prípadnom budúcom spore konštatovaniu absolútnej neplatnosti zmluvy z 29. mája 2007.

52. Stabilná judikatúra všeobecných súdov celkom jednoznačne vychádza z premisy, podľa ktorej je pre ustálenie platnosti zmluvy o zabezpečovacom prevode vlastníckeho práva (v právnom stave účinnom do 31. decembra 2007) rozhodujúce rešpektovanie jej prioritného zabezpečovacieho účelu.

53. Okresný súd, ako aj krajský súd porušili v čase ich rozhodovania účinný § 132 Občianskeho súdneho poriadku, pretože síce z hľadiska formálnych požiadaviek na odôvodnenie ich rozhodnutí venovali sťažovateľkiným námietkam primeranú pozornosť, ignorovali však zreteľné skutkové okolnosti (body 47 a 48) spochybňujúce skutočný zámer kontrahentov pri uzatváraní zmluvy z 29. mája 2007. Len pojatie týchto okolností do procesu vyhodnocovania ostatných dôkazov, a tým do komplexného zhodnotenia skutkového obrazu prerokúvanej veci, mohlo vytvoriť potrebný skutkový základ pre objektívne a spravodlivé právne posúdenie sporu a následne aj pre ústavne akceptovateľné rozhodnutie vo veci samej.

54. Aj napriek tomu, že ústavný súd nie je nadaný oprávnením vyhodnocovať dôkazy v spore pred všeobecným súdom, pri poskytovaní ústavno-súdnej ochrany základnému právu na súdnu ochranu nemôže ignorovať také zistenia plynúce z dostupných podkladov, ktoré majú dôkazný potenciál spochybníť skutkové uzávery tvoriace podklad napadnutého rozhodnutia všeobecného súdu.

55. V sťažovateľkinej veci bolo predbežnou úlohou oboch súdov (okresného súdu i krajského súdu) posúdiť platnosť zmluvy z 29. mája 2007, ktorú sťažovateľka pri svojej procesnej obrane spochybňovala. Zo štandardizovanej rozhodovacej praxe všeobecných súdov odrážajúcej v tom čase veľmi stručnú právnu úpravu zabezpečovacieho prevodu práva je nepochybné, že pri zodpovedaní sťažovateľkou nastolenej otázky bolo potrebné, aby okresný súd i krajský súd dôsledne skúmali, čo bolo skutočným účelom zmluvy z 29. mája 2007, a to aj vo svetle dohody uzavretej krátko na to (1. decembra 2007), ktorá v podstate čo do obsahu slúžila iba konštatovaniu splnenia pôvodnej zmluvnej

podmienky zakladajúcej podľa prejavenej vôle zmluvných strán trvalé nadobudnutie vlastníckeho práva k predmetu zabezpečenia. Pritom rovnako bolo ich povinnosťou vziať do úvahy aj skutočnosť personálnych väzieb medzi pôvodnými dlžníkmi a novým dlžníkom.

56. Okresný súd i krajský súd však ponechali rekapitulované skutkové fakty nepovšimnuté a ostatné skutkové zistenia vyhodnotili bez prihliadnutia na tieto zjavné skutočnosti. Súčasne na podklade irelevantných dôvodov odmietli pojať do procesu právneho hodnotenia veci stabilnú rozhodovaciu prax všeobecných súdov o dopade zmluvných dojednaní takého typu, aké sa vyskytli aj v preskúmvanej zmluve z 29. mája 2007, na skutočný účel zabezpečovacej zmluvy a nadväzne aj na jej platnosť. V oboch kritizovaných rovinách je preto napadnuté rozhodnutie krajského súdu zavŕšením ústavne nedovoleného formalizmu v procese hodnotenia dôkazov, ako aj pri zdôvodňovaní odmietnutia stabilnej rozhodovacej praxe všeobecných súdov.

57. Obe vytknuté pochybenia zasahujú podľa názoru ústavného súdu do základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu i do jej práva na spravodlivé súdne konanie tak intenzívne, že si to vyžaduje intervenciu zo strany ústavného súdu. Sťažovateľkina vec, a predovšetkým jej právne relevantný výsledok, sa totiž v dôsledku konštatovaných väd dostali do polohy neobjektívnosti a ústavne významnej nespravodlivosti. Ústavný súd preto vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu i jej práva na spravodlivé súdne konanie napadnutým rozsudkom krajského súdu (bod 1 výroku tohto nálezu).

K namietanému porušeniu základného práva vlastníť majetok (čl. 20 ods. 1 ústavy) a práva na pokojné užívanie majetku (čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu)

58. Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok...

59. Podľa čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva.

60. V nadväznosti na vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jej práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktoré v záujme poskytnutia účinnej ústavno-súdnej ochrany musí viesť k zrušeniu rozsudku krajského súdu (časť III. odôvodnenia tohto nálezu) sa v súlade s doterajšou judikatúrou ústavného súdu (II. ÚS 182/06, IV. ÚS 311/08) otvára priestor na to, aby sa krajský súd sám vyrovnal s ochranou označených práv hmotného charakteru. Ústavný súd preto sťažnosti v tejto časti nevyhovel, uprednostňujúc právomoc všeobecného súdu na ochranu subjektívnych hmotných práv účastníkov konania pred ochranou v konaní pred ústavným súdom. Prihliadol aj na zásadu minimalizovania zásahov do právomoci iných orgánov verejnej moci, keďže nálezom zrušujúcim rozhodnutie o poslednom procesnom prostriedku, ktorý zákon sťažovateľke na ochranu jej práv poskytuje, sa vytvoril priestor na ochranu namietaného porušenia týchto práv v rámci sústavy všeobecných súdov (obdobne pozri napr. IV. ÚS 128/07, IV. ÚS 24/2010, I. ÚS 244/2011, IV. ÚS 495/2011).

III.

61. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Vzhľadom na to, že ústavný súd dospel k záveru o porušení základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu i jej práva na spravodlivé súdne konanie, bolo namieste využitie právomoc podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a zrušiť sťažnosťou atakovaný rozsudok krajského súdu (bod 2 výroku tohto nálezu).

62. Podľa § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah zruší a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

63. Po vrátení veci bude potrebné, aby krajský súd v rámci rozhodovania o podanom odvolaní opätovne preskúmal napadnutý rozsudok okresného súdu z pohľadu odvolacej

námietky sťažovateľky o neplatnosti zmluvy uzavretej 29. mája 2007. Osobitnú pozornosť bude pri tom potrebné venovať dôvodom, pre ktoré okresný súd odmietol argumentáciu sťažovateľky založenú na stabilizovanej judikatúre všeobecných súdov o účele zabezpečovacieho prevodu práva a jeho vplyve na skúmanie platnosti dojednaní obsiahnutých v zabezpečovacích zmluvách i o jeho vplyve na platnosť takýchto zmlúv. Rovnako bude povinnosťou krajského súdu preskúmať závery okresného súdu o platnosti sťažovateľkou kritizovanej zmluvy cez prizmu súladu prvostupňového vyhodnotenia skutočností, ktoré vyšli v konaní najavo, so zásadou voľného hodnotenia dôkazov tak, aby do procesu hodnotenia dôkazov v ich vzájomných súvislostiach boli pojaté všetky tie skutkové poznatky, ktoré majú dopad na posúdenie skutočného účelu zmluvy z 29. mája 2007.

IV.

64. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

65. Sťažovateľka v sťažnostnom petite navrhla priznať jej náhradu trov právneho zastúpenia v sume 284,08 € za dva úkony právnej služby (príprava a prevzatie zastúpenia, podanie sťažnosti).

66. Ústavný súd vzhľadom na výsledok meritórneho prerokovania sťažnosti považoval za potrebné vyhovieť sťažovateľke a priznať jej náhradu trov konania za dva úkony právnej služby poskytnutej jej právnym zástupcom, a to za prevzatie a prípravu zastúpenia, ako aj za písomné podanie – sťažnosť. V stanovisku doručenom ústavnému súdu 3. mája 2017 totiž sťažovateľka prostredníctvom svojho právneho zástupcu neuviedla žiadne nové skutočnosti alebo právne hodnotenia, ktoré by boli spôsobilé podstatne ovplyvniť konečný úsudok ústavného súdu o predmete konania.

67. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 14 ods. 1 písm. a) a b) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti

Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“).

68. Úkony právnej služby boli vykonané v roku 2015. Základná tarifa podľa § 11 ods. 3 vyhlášky je 1/6 z výpočtového základu (§ 1 ods. 3 vyhlášky, t. j. zo sumy 839 € pre úkony v roku 2015), čo predstavuje za jeden úkon v roku 2015 odmenu v sume 139,83 € a k tomu režijný paušál za jeden úkon v sume 8,39 €.

69. Náhrada trov právneho zastúpenia vo vzťahu k prevzatiu a príprave zastúpenia sťažovateľky, ako aj k podaniu sťažnosti predstavuje 279,66 €. K tomu bolo potrebné pripočítať dvakrát režijný paušál, teda dvakrát po 16,78 €. Sťažovateľka má nárok na náhradu trov právneho zastúpenia v sume 296,44 €, keďže však v sťažnosti uplatnený nárok bol nižší, priznal jej ústavný súd náhradu trov konania v sume 284,08 € (bod 3 výroku tohto nálezu). Krajský súd je povinný zaplatiť ju na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a ods. 1 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

70. Vzhľadom na znenie čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. mája 2017